Torsdagen, 9 juni 2022

P9_TA(2022)0240

Rättsstatsprincipen och det potentiella godkännandet av Polens nationella återhämtningsplan

Europaparlamentets resolution av den 9 juni 2022 om rättsstatsprincipen och det potentiella godkännandet av Polens nationella återhämtningsplan (2022/2703(RSP))

(2022/C 493/10)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av artiklarna 1, 2, 7.1 och 19 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget),

— med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

— med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens ([1]) (RRF-förordningen),

— med beaktande av kommissionens motiverade förslag av den 20 december 2017 i enlighet med artikel 7.1 i EU-fördraget, angående rättsstatsprincipen i Polen: förslag till rådets beslut om fastslående av att det finns en klar risk för att Republiken Polen allvarligt åsidosätter rättsstatsprincipen (COM(2017)0835),

— med beaktande av sin resolution av den 1 mars 2018 om kommissionens beslut att aktivera artikel 7.1 i EU-fördraget i fråga om situationen i Polen ([2]),

— med beaktande av kommissionens rekommendation av den 23 maj 2022 till rådets rekommendation om Polens nationella reformprogram 2022 med avgivande av rådets yttrande om Polens konvergensprogram 2022 (COM(2022)0622), (*2022 års landsspecifika rekommendationer inom ramen för den europeiska planeringsterminen*),

— med beaktande av sin resolution av den 17 september 2020 om förslaget till rådets beslut om fastslående av att det finns en klar risk för att Republiken Polen allvarligt åsidosätter rättsstatsprincipen ([3]),

— med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2092 av den 16 december 2020 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten (förordningen om villkorlighet i samband med rättsstatsprincipen),

— med beaktande av sin resolution av den 24 juni 2021 om 2020 års rapport från kommissionen om rättsstatsprincipen ([4]),

— med beaktande av sin resolution av den 8 juli 2021 om utarbetande av riktlinjer för tillämpningen av den generella villkorlighetsordningen för skydd av unionsbudgeten ([5]),

— med beaktande av sin resolution av den 16 september 2021 om mediefrihet och ytterligare urholkning av rättsstatsprincipen i Polen ([6]),

— med beaktande av sin resolution av den 21 oktober 2021 om rättsstatskrisen i Polen och EU-rättens företräde ([7]),

([1]) EUT L 57, 18.2.2021, s. 17.
([2]) EUT C 129, 5.4.2019, s. 13.
([3]) EUT C 385, 22.9.2021, s. 317.
([4]) EUT C 81, 18.2.2022, s. 27.
([5]) EUT C 99, 1.3.2022, s. 146.
([6]) EUT C 117, 11.3.2022, s. 151.
([7]) EUT C 184, 5.5.2022, s. 154.

— med beaktande av sin resolution av den 10 mars 2022 om rättsstatsprincipen och konsekvenserna av EU-domstolens dom ([8]),

— med beaktande av sin resolution av den 5 maj 2022 om de pågående utfrågningarna inom ramen för artikel 7.1 i EU-fördraget: Polen och Ungern ([9]),

— med beaktande av rättspraxis från Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen),

— med beaktande av kommissionens förslag till rådets genomförandebeslut av den 1 juni 2022 om godkännande av bedömningen av Polens återhämtnings- och resiliensplan (COM(2022)0268),

— med beaktande av det gemensamma uttalandet av den 7 juni 2022 från rådet och kommissionen om rättsstatsprincipen och det potentiella godkännandet av Polens nationella återhämtningsplan,

— med beaktande av artikel 132.2 och 132.4 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Unionen bygger på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter, enligt artikel 2 i EU-fördraget och såsom återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och fastslås i internationella människorättsfördrag. Dessa värden, som är gemensamma för medlemsstaterna och som medlemsstaterna av egen fri vilja ställt upp bakom, utgör grunden för de rättigheter som personer som lever i unionen åtnjuter.

B. En klar risk för att en medlemsstat allvarligt åsidosätter de värden som stadfästs i artikel 2 i EU-fördraget berör inte bara den enskilda medlemsstat där risken uppstår, utan påverkar också övriga medlemsstater, deras inbördes förtroende, unionens innersta väsen och dess institutioners funktionssätt samt unionsmedborgarnas grundläggande rättigheter enligt unionsrätten.

C. De förändringar som den polska regeringen har tagit initiativ till, särskilt inom rättsväsendet, har allvarligt urholkat demokratin och rättsstatsprincipen.

D. Enligt uppgift saknades enhällighet för kommissionskollegiets beslut den 1 juni 2022 om kommissionens förslag till rådets genomförandebeslut om godkännande av bedömningen av Polens återhämtnings- och resiliensplan.

E. Under plenarsessionen i oktober 2021 lade kommissionens ordförande Ursula von der Leyen fram tre kriterier för godkännande av Polens plan för återhämtning och resiliens, nämligen upplösning av avdelningen för disciplinära mål vid högsta domstolen, reform av de disciplinära förfarandena för domare samt återinsättande av de domare som avdelningen för disciplinära mål stängt av..

F. Europaparlamentet har upprepade gånger uppmanat kommissionen och rådet att avstå från att godkänna Polens utkast till plan för återhämtning och resiliens till dess att Polens regering fullt ut och korrekt genomför EU-domstolens och internationella domstolars domar, och att säkerställa att bedömningen av planen garanterar överensstämmelse med de relevanta landsspecifika rekommendationerna, särskilt när det gäller att skydda rättsväsendets oberoende.

G. Reformer på det rättsliga området i Polen pågår fortfarande, och de lagförslag som nyligen lagts fram för omröstning och de förslag som diskuteras har inte på ett effektivt sätt bemött alla farhågor rörande de rättsliga organens oberoende och de disciplinära förfaranden som står på spel. Den polska senaten försöker ändra dessa förslag så att de blir förenliga med principen om rättsväsendets oberoende. Flera domare är fortfarande föremål för disciplinära förfaranden och/eller har inte återinsatts i tjänst.

H. De polska myndigheterna har nyligen vidtagit ett antal åtgärder i direkt strid med de tre villkor som kommissionens ordförande framhållit, bland annat avstängningen av en domare i februari 2022 för att ha tillämpat EU-rätten och domarna från de europeiska domstolarna. Polens president har dessutom utnämnt över 200 nya domare (”neo-domare”) på bristfällig grundval (på begäran av det nya nationella domstolsrådet), varav fyra utnämningar till högsta domstolen.

([8]) Antagna texter, P9_TA(2022)0074.
([9]) Antagna texter, P9_TA(2022)0204.

Den 10 mars 2022, på begäran av justitieministern, undergrävde den politiserade och fullständigt underordnade författningsdomstolen (med deltagande av så kallade vikarierande domare) giltigheten av artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna i Polen genom att ifrågasätta möjligheten för Europadomstolen och polska domstolar att undersöka korrektheten i det nya nationella domstolsrådets utnämning av domare och dess oavhängighet.

I. I RRF-förordningen fastställs tydligt de nödvändiga villkoren för utarbetande, godkännande och genomförande av en nationell plan, och i synnerhet, i artikel 19 och bilaga V, de elva kriterier som kommissionen ska bedöma, och särskilt huruvida de arrangemang som föreslagits av den berörda medlemsstaten förväntas förebygga, upptäcka och åtgärda korruption, bedrägerier och intressekonflikter vid användningen av de medel som tillhandahålls inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens. Enligt RRF-förordningen krävs det att de organ som ansvarar för kontroll och tillsyn har rättslig befogenhet och administrativ kapacitet att utföra sina uppgifter på ett oberoende sätt, och i själva utkastet till rådets genomförandebeslut betonas att ett effektivt rättsligt skydd är en förutsättning för att ett internt kontrollsystem ska fungera.

J. I 2022 års landsspecifika rekommendationer inom ramen för den europeiska planeringsterminen konstaterade kommissionen att rättssystemets oberoende, effektivitet och kvalitet är avgörande faktorer i detta avseende och att rättsstatsprincipen i Polen har försämrats och att rättsväsendets oberoende fortfarande är ett allvarligt problem, vilket också har noterats i flera domar från EU-domstolen och Europadomstolen.

K. I 2022 års landsspecifika rekommendationer inom ramen för den europeiska planeringsterminen rekommenderade kommissionen Polen att vidta åtgärder under 2022 och 2023, bland annat för att förbättra sitt investeringsklimat, särskilt genom att skydda rättsväsendets oberoende och säkerställa effektiva offentliga samråd och arbetsmarknadsparternas deltagande i den politiska beslutsprocessen.

L. Faciliteten för återhämtning och resiliens förväntas dämpa de mest kännbara effekterna på EU:s ekonomier och medborgare från covid-19-pandemin och förväntas bidra positivt till EU:s återhämtning och resiliens och fungera som katalysator för den gröna och digitala omställningen om den genomförs effektivt, samtidigt som rättsstatsprincipen och en sund ekonomisk förvaltning av EU-medel strikt respekteras.

M. Kommissionen anser att Polens plan innehåller delmål som rör av rättsväsendets oberoende och som syftar till att förbättra investeringsklimatet och åstadkomma förutsättningar för ett effektivt genomförande av planen för återhämtning och resiliens. Ingen utbetalning inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens kan göras förrän det visats att dessa delmål har uppfyllts.

N. I enlighet med artikel 13.1 i RRF-förordningen är ingen plan som antagits efter den 31 december 2021 berättigad till förfinansiering.

1. Europaparlamentet uttrycker sin allvarliga oro över kommissionens positiva bedömning den 1 juni 2022 av Polens återhämtnings- och resiliensplan, som Polen överlämnade den 3 maj 2021, med tanke på landets pågående och fortsatta kränkningar av de värden som stadfästs i artikel 2 i EU-fördraget, inbegripet rättsstatsprincipen och rättsväsendets oberoende. Förekomsten av sådana kränkningar är väl dokumenterade genom många domstolsavgöranden, ståndpunkter från EU:s institutioner, inbegripet parlamentets resolutioner och det pågående förfarandet enligt artikel 7.1 i EU-fördraget, och genom internationella organisationer. Parlamentet påminner om att efterlevnad av EU-domstolens och Europadomstolens domar och respekt för EU-rättens företräde inte är förhandlingsbara frågor och inte kan behandlas som en bricka i förhandlingsspelet.

2. Europaparlamentet beklagar att de villkor som fastställs i planen för återhämtning och resiliens inte innebär att alla domare som olagligen avstängts omedelbart återinsätts på sina tidigare tjänster, och uppmanar Polens regering att avsevärt påskynda processen för deras återinsättande på sina tidigare tjänster och kommissionen att övervaka och bistå i denna process. Parlamentet anser att en rättslig prövning av beslutet om avstängning kan göras medan domarna är i tjänst. Parlamentet beklagar och fördömer de nuvarande metoderna mot vissa domare, som har förflyttats till en annan avdelning och/eller tvingats ta ledigt när de kommit tillbaka eller som har drabbats av liknande taktik i strid med olika domar i Polen och från EU-domstolen.

3. Europaparlamentet riktar en skarp uppmaning till rådet att inte godkänna Polens nationella plan inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens förrän landet till fullo har uppfyllt kraven i RRF-förordningen, och i synnerhet artikel 22, inte minst i syfte att skydda unionens ekonomiska intressen mot intressekonflikter och bedrägerier, och förrän Polen har genomfört alla landsspecifika rekommendationer inom ramen för den europeiska planeringsterminen på rättsstatsområdet och verkställt alla relevanta domar från EU-domstolen och Europadomstolen. Parlamentet påminner om att ett samarbete grundat på ömsesidigt erkännande och ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna, Europeiska unionen och deras myndigheter inte kan fungera om det finns brister i respekten för rättsstatsprincipen.

4. Europaparlamentet påminner om att efterlevnad av rättsstatsprincipen och artikel 2 i EU-fördraget är en förutsättning för att få tillgång till fonden, att villkorlighetsmekanismen för rättsstatsprincipen är fullt tillämplig på faciliteten för återhämtning och resiliens och att inga åtgärder bör finansieras inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens som strider mot de EU-värden som stadfästs i artikel 2 i EU-fördraget. Parlamentet påminner om att kommissionen vid genomförandet av faciliteten för återhämtning och resiliens konstant och noggrant måste övervaka riskerna för EU:s ekonomiska intressen och bevaka överträdelser eller potentiella överträdelser av rättsstatens principer och vidta omedelbara åtgärder om EU:s ekonomiska intressen skulle kunna skadas, i enlighet med förordningen om villkorlighet i samband med rättsstatsprincipen och förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens.

5. Europaparlamentet insisterar på att de delmål och mål som rör skyddet av unionens ekonomiska intressen, inrättandet av ett lämpligt kontrollsystem, rättsväsendets oberoende samt förebyggande, upptäckt och bekämpning av bedrägerier, intressekonflikter och korruption bör ha uppnåtts innan en första ansökan om utbetalning lämnas in, och påminner om att inga betalningar inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens kan göras innan dessa mål har uppnåtts.

6. Europaparlamentet anser att inga betalningar kan göras till Polen inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens förrän alla relevanta domar från EU-domstolen och Europadomstolen har genomförts fullt ut. Parlamentet betonar att kommissionen och rådet är politiskt ansvariga inför parlamentet för sina handlingar.

7. Europaparlamentet noterar kommissionens beslut att fastställa stängningen av högsta domstolens olagliga avdelning för disciplinära mål, och överföringen av disciplinära funktioner till en annan avdelning vid högsta domstolen, som ett av de viktigaste villkoren för att frigöra medel från faciliteten för återhämtning och resiliens. Kommissionen uppmanas med kraft att tillämpa en robust kontrollmekanism och en prövotid för att den nya avdelningen ska uppfylla kriterierna för en oberoende och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, såsom det krävs i artikel 19 i EU-fördraget, innan några medel frigörs. Parlamentet understryker att man strikt måste följa den tidsplan som anges i planen för återhämtning och resiliens.

8. Europaparlamentet upprepar att Polen är bundet av EU-domstolens beslut och fortfarande kommer att behöva betala ett dagligt vite på 1 miljoner EUR fram till dess att landet efterlever domstolsavgörandena om högsta domstolens avdelning för disciplinära mål. Parlamentet uppmanar därför kommissionen att granska reformen av det disciplinära systemet för att säkerställa att det är strikt förenligt med EU-domstolens domar.

9. Europaparlamentet beklagar att frågorna om den illegitima ”författningstribunalen” och det illegitima nya nationella domstolsrådet som undergräver det nationella domstolsrådets opartiskhet och oberoende inte tas upp i delmålen. Parlamentet uppmanar kommissionen att utan dröjsmål inleda ett överträdelseförfarande i denna fråga.

10. Europaparlamentet beklagar bristen på information, särskilt till parlamentet, om förhandlingarna mellan kommissionen och de polska myndigheterna. Parlamentet förväntar sig att kommissionen snabbt och regelbundet informerar parlamentet om relevant utveckling.

11. Europaparlamentet påminner dessutom om att respekten för rättsstatsprincipen och en sund ekonomisk förvaltning av EU-medel ska utvärderas kontinuerligt under hela livscykeln för faciliteten för återhämtning och resiliens och att ett tillfredsställande uppnående av delmål och mål liksom relaterade utbetalningar förutsätter att det inte sker någon återkallelse av åtgärder anknytning till delmål och mål som redan har uppnåtts på ett tillfredsställande sätt. Parlamentet betonar att kommissionen måste avstå från att betala ut medel och, i förekommande fall, återkräva medel om sådana villkor inte längre är uppfyllda.

12. Europaparlamentet påminner om att kommissionen, i egenskap av fördragens väktare, bör använda alla verktyg som står till dess förfogande för att säkerställa att de värden som stadfästs i artikel 2 i EU-fördraget och EU-lagstiftningens företräde respekteras.

13. Europaparlamentet påminner om att syftet med faciliteten för återhämtning och resiliens är att främja återhämtning och resiliens i EU och dess medlemsstater, inbegripet Polen. Parlamentet beklagar djupt att finansieringen från faciliteten för återhämtning och resiliens, på grund av den polska regeringens handlande, ännu inte har nått befolkningen och regionerna i Polen.

14. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen samt till medlemsstaternas regeringar och parlament.